

УДК 821.161.2–31'06.091(092)

DOI 10.31654/2520-6966-2024-25F-111-190-200

Остапенко Л. М.

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри української мови, літератури, культурології та журналістики

milost.jan@gmail.com

orcid: 0009–0009–0012–172X

Роман Віктора Абузярова «Євангеліє від Євгенія» у біблійному вимірі

Стаття присвячена дослідженню біблійного виміру роману сучасного українського письменника Віктора Абузярова «Євангеліє від Євгенія». Автор розвідки має на меті пошук біблійного підтексту і визначення його ролі у сюжеті твору.

В романі відносяться численні маркери зв'язку зі старозавітними і євангельськими першоджерелами, що надають роману агіографічного профілю й уподібнюють головного героя Женю Таранова до святого Якова, що успадковує духовне благословіння від патріарха Ісаака на те, щоб славити Бога, і до образу Спасителя, що спокутує гріхи людства. Його антипод у романі і вбивця Сашко Салоник співвідноситься зі старшим сином Ісаака Ісавом, що прагне завоювати світ мечем і уособлює тогочасну державну систему, побудовану на брехні і знеціненні людського життя.

У біблійному вимірі майже всі персонажі чоловічої статі постають нащадками Каїна, поєднаними мотивом братовбивства. Більшість персонажів жіночої статі пов'язані мотивом блуду, що спокушає на більший гріх і призводить до нехтування материнством. Відповідно всі персонажі дітей у романі пов'язані з мотивом невинної жертви, вони несуть тягар гріхів своїх батьків та спокутують їхні провини.

Спостереження над біблійним виміром роману дозволяють дійти висновку, що біблійний підтекст має багатофункціональне призначення у творі. На думку автора статті, він увиразнює бачення радянської повоєнної епохи як епохи Ісава і безпрецедентний образ радянського офіцера Олександра Салоника як антигероя. Як показує дослідження, призначення біблійного коду насамперед полягає у виявленні людської сутності поза межами історичної доби, державної ідеології чи національності. Він сприяє ідеї письменника нагадати про вічні закони буття і справжнє покликання людини та наголосити на святості кожного, і не лише людського, життя як дарованого Богом.

Автор статті доводить, що саме біблійний вимір надає романові з детективним сюжетом глибокого екзистенційного і релігійно-філософського сенсу, що актуалізує потребу подальших досліджень твору в межах високої, а не масової літератури.

Ключові слова: Віктор Абузяров, «Євангеліє від Євгенія», біблійний вимір.

Гучний успіх роману Віктора Абузярова «Євангеліє від Євгенія» (1998)[1] на Всеукраїнському літературному конкурсі «Коронація слова» і поява наступних творів письменника, що отримали загальне визнання, досі не гарантували йому увагу вітчизняних літературознавців. Відсутність наукових праць про найвідоміший роман Віктора Абузярова, що входить до вишівських програм з вивчення сучасного літературного процесу, актуалізує потребу в подібних дослідженнях.

Спроба поглянути на «Євангеліє від Євгенія» у біблійному вимірі видається особливо цікавою з огляду на детективний сюжет роману та його хронотоп, що відтворює повоєнні реалії Ніжина. Не менш вагомим фактором є той, що за життя автор унікав будь-яких коментарів щодо біблійного виміру роману і загалом не справляв враження релігійної людини. Тож метою цієї розвідки є пошук біблійного підтексту і визначення його ролі у сюжеті роману Віктора Абузярова «Євангеліє від Євгенія».

Назва твору моделює горизонт очікувань як дотичний до новозавітних свідчень про земне життя Ісуса Христа. Однак оповідь ведеться не від імені Євгенія, що за логікою мав би виступати гагіографом-євангелістом. Навпаки йдеться про нього самого і, як свідчить анотація до роману, саме 12-літній підліток Женя Таранов, стає жертвою зловмисного вбивства, скоєного колишнім фронтовиком, радянським офіцером Олександром Салоником, з наміром приховати свою участь у пограбуванні ювелірної крамниці [2].

Так наперед відомий фінал стає своєрідним спойлером детективного сюжету, повідомляючи мотиви злочину, ім'я зловмисника і жертви. У цьому контексті назва твору починає відігравати роль тригера і змушує надалі шукати відповіді на питання, чому автор співвідносить трагічну історію, що трапилася у повоєнному українському містечку, з євангельськими подіями.

В романі віднаходиться чимало маркерів зв'язку з євангельськими першоджерелами, що надають роману агіографічного профілю й уподібнюють головного героя Женю Таранова до святого і до Самого Спасителя.

Насамперед на це вказує ім'я Євгеній (гр. Ευγένιος від ευγενής – що означає «благородний» букв. «доброго роду»), що перегукується з назвою святописемних книг спільним коренем (*Євангелія* (гр. εὐαγγέλιον – «добра звістка»)) і посилюється тавтологією у назві твору.

Походження і родина героя нагадує *євангельську історію про шлюб Йосифа та Марії*. Автор уникає розповіді про батька Жені

майже до кінця оповіді, ніби його й не було. Лише наприкінці роману Зоя Василівна, мати хлопчика, згадує про вміння першого чоловіка Сергія грати на гітарі і про його арешт НКВС. Йдеться про те, що Женю всиновив вітчим-єврей Давид Мойсеєвич Зборанський, значно старший за матір, що турбується про добробут родини і всіляко підтримує розвиток музичних обдарувань хлопчика. Саме вітчиму Женя завдячує улюбленим акордеоном, грою на скрипці і навчанням у музичній школі. Згадується і про дідуся хлопчика по батьковій лінії, регента Троїцької церкви Олександра Гавриловича, чиє ім'я є знаковим у контексті *євангельської історії Благовістя* архангелом Гавриїлом приходу Спасителя. Отець Веніамін, настоятель Троїцького храму, одразу впізнає в отрокові не лише дивний голос, а й сам «дух Олександра Гавриловича» [2], замученого НКВС. Згодом священники отець Веніамін і отець Кирил, урочисто, нагадуючи *волхвів, що вітали новонародженого Ісуса*, відвідують Зборанських, аби просити Женю співати у Троїцькій церкві під час Божественної літургії.

Винятковість Жені з-поміж інших героїв підкреслюється не схожою на дитячу поведінкою і водночас небажанням дорослішати. Женя уникає поширених серед однолітків розваг, що імітують ритуалізовану поведінку дорослих: не бере участі в обкраданні сусідських садків; у колективному нанесенні татуювань; у викраденні міліцейської зброї; не має офіцерського звання у вигаданому Володею Цигановим Генштабі, не чіпляє бутафорські погони і картонні ордени, вирізані з радянських газет; не пиячить разом із Сашком Салоником і хлопцями в Інститутському парку. Його проникливість і мудрість «не по літах», що дивує навіть Давида Мойсейовича, є *мірилом моральності* дорослих: Женя не схвалює поведінку вітчима, що виявив невдячність до Мотрі Кириченкової; матері, що зраджує вітчима з Сашком; Салоника, що є, на думку Жені, «небезпечним лицеміром», а зовсім не тим, кого із себе вдає.

Впадає в око своєрідність портретної характеристики героя. Майже до кінця роману автор уникає опису його зовнішності: обличчя чи статури. На відміну від інших персонажів, образ Жені позбавлений тілесності і вимальовується дуже дозовано, окремими деталями, як *іконописний образ*. Сліпому полковнику, що цікавиться, який він (Женя) і чи нічого не росте у нього за спиною, відповідають, що він «звичайний, білобрисий». Сірі очі Жені бачимо лише раз – перед смертю хлопчика, коли він дивиться в обличчя вбивці. Останні штрихи до його образу додаються під час відспівування отцем Веніаміном у Троїцькій церкві – там, де мав співати Женя: «Перед ним (о.

Веніаміном) лежав чистий отрок з непорочним чистим обличчям і неземним сумом на чолі» [2]. Відтоді Женя – худенький і дуже блідий, майже напівпрозорий – з'являється лише у спогадах Віті Абдулова. А всіма мешканцями пашківського двору згадується винятково як «святий».

До епізоду зустрічі Жені зі сліпим полковником єдиним ідентифікатором героя є його *янгольський голос*, що, за словами отця Веніаміна, є справжнім «перстом Божим», бо саме його звучання «викликає в душах людських любов і милосердя» [2]. Співи і музичне виконання Жені стають своєрідним дороговказом до Бога, даючи відчуття єднання з Ним кожному живому створінню. За сюжетом роману вперше голос Жені звучить у *молитві* «Аве Марія!» під час відвідин Троїцької церкви, що змушує самого настоятеля вибігти з храму слідом за хлопчиком, аби дізнатися, хто він такий. Дивовижний спів Жені на концерті у шпиталі допомагає військовим забути про свої рани. Тяжкопораненим офіцерам у Жениному виконанні романсу «Вихожу один я на дорогу» вчувається голос янгола, що готує їх постати перед Богом. Через цю пісню до Жені приходять і передчуття власної близької смерті.

Мелодія його скрипки супроводжує останню годину старого Полкана. Водночас вона наповнює сенсом життя рудої мурахи, котра щодня долає складний шлях стовбуром старої шовковиці, аби послухати скрипичний концерт у виконанні хлопчика. Біблійна алюзія на книгу *Притч Соломонових*: «Підійди до мурашки, лінивецю, поглядь на її дороги та стань мудрим. Немає вона начальника, наглядача чи володаря, і все ж улітку готує собі їжу, восени збирає свої запаси» (Прит. 6:5–8), - набуває в романі додаткової ваги, пов'язуючи мудрість зі здатністю відчувати себе Божим творінням: «Сидячи всередині скрипки руда меломанка могла слухати ласкаві, жалісні, протяжні звуки, які ніжно оповивали і проникали в усе тіло і на мить робили її, просту мурашу, зовсім іншою істотою. Вони поєднували її з космосом зеленого саду, усього двору, з усіма деревами та кущами, що росли довкола будинку. Ці чарівні звуки, які линули з лакованої споруди, перетворювали маленьку нещасну комашечку у безсмертну і всемогутню істоту».

У співи Женя убачає свій шлях *служіння* Богу, тому всупереч застереженням матері висловлює бажання співати у Троїцькій церкві. Втілення у дивному *голосі* Жені Таранова його духовного покликання апелює до старозавітної історії *успадкування духовної обітниць синами Ісаака*: «І підійшов Яків до Ісаака, свого батька, а він

обмацав його й каже: «Голос - голос Якова, руки ж - руки Ісава. Однак не впізнав його, бо руки його були, як руки в Ісава, брата його, волохаті, тож і благословив його» (Бут. 27:22–23). Слова Ісаака тлумачиться духовним переданням, як благословіння нащадкам Якова на особливе духовне служіння – славити Бога – бути голосом: «...Будуть народи служити тобі, і поклоняться тобі нації. Будеш ти паном над твоїм братом. ...той, хто проклинає тебе, буде проклятий, а той, хто благословляє тебе – буде благословенний» (Бут. 27:29), а нащадкам Ісава – бути руками, тобто мати войовничість, силу, владу, жити мечем: «...Твоїм мечем будеш жити. І будеш служити твоєму брату, але, коли повстанеш, скинеш його ярмо з твоєї шиї» (Бут. 27:40). Відповідно до духовного передання, «сила Есава буде залежати від заслуг Якова, і якщо Яков або його нащадки скинуть з себе ярмо Тори і заповідей, тоді Есав матиме владу над ними» (Брейшит Раба 67:7) [3].

На противагу Жені його антипод у романі і вбивця молодший лейтенант Сашко Салоник змальований як уособлення маскулітності, прагнення здобувати бажане за допомогою зброї, шляхом підкорення або знищення слабших. Автор щоразу звертає увагу саме на фізичні характеристики героя – неодноразово і детально описує вродливе обличчя та показну статуру, демонструє відмінну спортивну форму Сашка (вправний плавець, чудовий футболіст), його високий сексуальний потенціал (який відчули на собі майже всі мешканки пашківського будинку) та вмиле застосування зброї, що дозволяє одним пострілом убити старого собаку й одним ударом – дитину.

Маркерами, що безпосередньо пов'язують образ Салоника зі старшим сином Ісаака Ісавом, є не лише радянська символіка на формі, а й червона футболка Сашка, яку він найчастіше вдягає з цивільного вбрання, бо вона йому неймовірно пасує. Відомо, що своє друге ім'я Едом (Єдом) (що означає червоний) Ісав отримав, обмінявши первородство на червону сочевичну юшку). Інша деталь, яка переслідує Женину уяву, – волохаті ноги Салоника, котрі він випадково побачив у ліжку матері. Вона також стосується Ісава, бо саме це ім'я, що означає «волохатий», батьки дали первістку через надмірну волохатість. Є ще один маловідомий факт, що споріднює ці дві постаті. У талмудичних джерелах ідеться, що Ісав займався не лише полюванням, а й потайки від батька *грабував* подорожніх, пояснюючи батькові свою відсутність бажання помолитися. Є свідчення, що Господь послав Ісааку *сліпоту* саме для того, щоб той не

побачив злодіянь свого сина [3]. Так і Салоник приховує своє кримінальне минуле – 5 років у колонії для неповнолітніх, куди він потрапив за крадіжки, і справжнє прізвище – Сало, до якого батько додав благозвучний суфікс. Він позиціонує себе як радянський офіцер, орденоносець, герой війни. Короткозорість щодо Салоника виявляють усі, окрім Жені. Для однолітків Жені Сашко є кумиром, зразком для наслідування і об'єктом поклоніння, для дорослих – загальним улюбленцем, «своїм» хлопцем і місцевою знаменитістю, що відстояв місцеву збірну у футбольному матчі з харківським «Локомотивом». Це й допомагає Сашку спланувати пограбування ювелірної крамниці і використати пашківських хлопців для забезпечення алібі. Несподівана поява Жені, що міг би його спростувати, штовхає Салоника на вбивство. Він на мить зізнається собі, що продав душу Сатані за торбу з брязкальцями: «був лейтенантом радянської армії, а став – бандитом» [2]. Та надалі продовжує переконливо грати роль радянського офіцера, який бере на себе пошуки вбитого ним зниклого хлопця, організацію поховання і водночас ділить ліжко з його матір'ю.

Образ Салоника в романі постає уособленням усієї тогочасної державної системи, як побудованої на брехні, знеціненні людського життя, застосуванні тотального примусу і права на вбивство. Чорний воронок забирає у Зої Василівни вже другого чоловіка, якому безпідставно інкримінують співпрацю з німецькими окупантами. Зосереджена на пошуках державних цінностей міліція відмовляється шукати її зниклого сина і розслідувати злочин. Вбивця Салоник залишається безкарним ще й отримує посаду заступника начальника міліції в іншому місті.

Однак зміст роману не вичерпується самим лише викриттям злочинної ідеології, що характеризує ХХ століття як *епоху Ісава*. У біблійному вимірі майже всі персонажі твору – мешканці пашківського будинку чоловічої статі – постають *нащадками Каїна*, поєднаними *мотивом братовбивства*. Усвідомлення Салоником того, «що відібрав у непорочної дитини те, що їй подарував сам Господь» [2], майже дослівно повторюється в різних комбінаціях іншими героями. В комплексі Каїна першим зізнається у розмові з Давидом Мойсеевичем Антон Савелійович Абдулов, коли згадує про вбивство фельдфебеля, скоєне під час Першої світової війни через помсту за скалічене вухо. Давид Мойсеевич Зборанський не може позбутися страшних спогадів про вбивство Мотрі Кириченкової – селянки, котра 3 роки переховувала його у своєму погрібнику під час німецької окупації і не хотіла, щоб її покинули. Щоночі Давид Мойсеевич бачить

одне і те саме жахіття, коли він душить Мотрю і скидає тіло у темний погрібник. Зоя Василівна підбурює Давида Мойсеевича на вбивство пацієнтки з Чернівців, яка бачила лікаря під час окупації і може зашкодити його репутації, тож Давиду Мойсеевичу здається, що його дружина – відьма. Володя Циганов розмірковує про можливий розстріл рудого Кіндрата через викрадений пашківцями револьвер. Кожен із хлопців, лише тримаючи у руках зброю, почувається справжнім чоловіком, тому всі вони стають мовчазники свідками і співучасниками вбивства Салоником старого Полкана, котрого гуртом відвоювали у Гицеля-живодера.

Більшість персонажів жіночої статі пов'язані *мотивом блуду* (злягання, як його називає Вітя Абдулов), що традиційно асоціюється з образами *жінок-спокусниць*: Вірсавії, Марії-Магдалини і Єви як узагальненим образом жіноцтва. Зоя Василівна за першої нагоди зраджує чоловіка з сусідом по пашківському будинку лейтенантом Салоником. Мотря Кириченкова живе з одруженим Давидом Мойсеевичем. Фрося Семиряго має зв'язок з рудим міліціонером Кіндратом і віддається Салоніку в обмін на вкрадений Кіндратів револьвер. Варя Пухтинська фліртує з Салоником на пляжі. Анна Шептицька, в котру закоханий Женя, зустрічається з молодим офіцером.

Кожну з цих жінок хіть спокушає на ще більший *гріх*, призводить до нехтування моральними принципами і навіть материнством. Зоя Василівна збирається покинути чоловіка і навіть біля труни сина ловить себе на думці про коханця. Варя Пухтинська свариться через флірт із Салоником з рідним братом. Мотря Кириченкова тричі перериває небажану вагітність і вчиняє замах на Давида Мойсеевича. Фрося Семиряго змушує власних дітей спати під верстаком заради побачень з Кіндратом. Анна кепкує з оспівчення Жені.

Відповідно всі персонажі дітей у романі пов'язані з мотивом *невинної жертви*. Вони або ростуть без батьків (Циганови, Пухтя) або їхні батьки – убивці (Абдулов, Таранов). Дорослі їх дурять (Абель – Вітю, Сашко – Володю), б'ють (Кіндрат – Вітю, батьки-пашківці – дітей-пашківців) або ж убивають (їх жертвами стають Женя Таранов, вбитий Салоником; доньки Давида Мойсеевича Маргарита і Юлія, покинуті батьком у єврейському гетто Чернівців, ненароджені діти Мотрі Кириченкової, власноруч абатовані Давидом Мойсеевичем). Діти шукають справедливості: мстяться Кіндрату за хлопців Семиряго, вистежують убивцю Жені і переховують вкрадені коштовності, аби в майбутньому побудувати музичну школу імені Таранова. Проте вони бояться сили і не чинять їй спротиву: потурають Сашковій жорстокості і не наважуються виказати вбивцю міліції.

Зрештою діти несуть тягар *гріхів своїх батьків*. Збирання пашівцями старих боєприпасів, що лишилися після війни, у біблійному контексті набуває символічного сенсу: їхні батьки «розкидали каміння», їм його «збирати» (Еккл. 3:5). Епізод зважування зброї у пункті прийому металобрухту, коли хлопці отримують менше, ніж на те розраховували, перегукується з рядками з Книги *Пророка Ісайї*: «Ось, народи вважаються Ним краплиною, як пил на вівчарських вагах. Ось острови він зважує, як тонке. Крім того, Ліван замале для топу Йому, і худоби для жертвенника Йому – не вистачить» (Іс. 40:15), де *мотив зважування* передає маловагомість усього, що існує, порівняно з величиною Бога.

Мотив спокути так само знаходить виразне втілення в романі, Автор, подібно до Данте у «Божественній комедії», кожному з головних персонажів відводить свою частку.

Євгенію уготований рай. Та на думку отця Веніаміна, саме смерть Жені гарантувала йому спасіння душі і Царство Небесне: «Він був, без сумніву, відзначений божественним талантом відтворювати красу свого серця у всіх її проявах – у музиці, у задумах і вчинках. І Бог, напевне, взяв його до себе, рятуючи від неминучої гріховності людей, серед яких Женя, підростаючи, обертався би» [2].

Давиду Мойсеєвичу обіцяне пекло після смерті. Йому сниться шлях вузьким тунелем у натовпі разом з Мотрею і Женею. Проте коли ті прямують до райських воріт, наглядачі із свинячими пиками відгонять Давида Мойсеєвича до смердючого болота.

Салоника і Зою Василівну чекає пекло на землі. Перед убивством Жені Сашко бачить уві сні отця Веніаміна, який тричі хрестить його і, застерігаючи, вказує пальцем на небо. Під час відспівування Жені Сашкові стає зле і якась невідома сила виштовхує його з церкви. Після поховання Жені Сашка навідують біси, які розхитують будинок, змушують речі дрижати і скрипіти, зрештою розпинають траурну завісу дзеркала і показують Салоніку їхні з Зоєю спотворені тіла.

Зоя Василівна сприймає смерть сина як кару за її гріхи. Та всупереч застереженням чоловіка вона не може протистояти Сашкові і зрештою обирає Салоника знаряддям своєї спокути, тікаючи з ним до нового місця призначення.

У відповідності з євангельськими подіями про *Страсті Христові* (Мат. 25–28; Мар. 14–16; Лук. 22–24; Ів. 18–20) більшість містян сприймають смерть Жені як *спокуту* власних гріхів: «Пограбування магазину, загибель невинної дитини і злива, яка почалася за цими подіями, розворушили все місто. Усі вбачали в цьому Боже провидіння, добрий

знак того, що жертва ця бажана Богові, прийнята ним і усім грішникам надана відстрочка». «Небо ніби прийняло Женіну жертву і відпустило людям їхні гріхи».

Та всупереч євангельським свідченням зі смертю Жені дива не стається: отрок *не воскресає* і *гріх не викоринюється* з людських душ. На поминках після гучних промов дорослі швидко забувають про причину зібрання. Отець Веніамін заглядається на поставу Клавдії Сергіївни. Фроська Семиряго висловлює невдоволення, що багатії смакують ікрою. Жінки переминають кісточки Зої Василівни через заздрощі до молодого коханця. Беня Франтик розказує чергові масні анекдоти.

Та попри незмінність людської природи на композиційному рівні роману увиразнюється переконання у *непорушності законів буття*. Експозиція і розв'язка твору апелюють до старозавітної *Книги Йова*, відомого своєю відданістю Богові і готовністю прийняти будь-яку Його волю.

Роман починається історією про загибель павучка, що розчиняється у хмарі куряви під колесами вантажівки. Це нагадує слова Йова про крихкість земного життя, що порівнюється з невагомим павутинням, яке може бути легко розірване та розвіяне вітром: «Моє життя легше від павутини, а воно втікає, аби спасти себе, і не бачить добра» (Йов. 7:6).

Мотив «*невагомості*» життя увиразнюється в романі, посилюючи думку про здатність кожного творіння Божого впливати на все живе: нагадувати про святість задуму Творця щодо кожної істоти цього світу, як це робив Женя, надихаючи руду мурашу; і руйнувати все живе, як це робив Салоник, збиваючи руду мурашу з підвіконня Жениної кімнати.

У фіналі роману роздуми Віті Абдулова про надану людині можливість відняти життя, «подібно до Господа Бога безсмертну душу відділити від тіла, зруйнувати те, що воз'єднав у єдиній суті Господь», змушують його завагатися у всесильності Творця. «Виходить, цей Салоник бандит і вбивця, - думає Вітя, - могутній, як Бог, а Господь Бог не такий всесильний, як нам здається» [2]. Та зрештою, так само, як Йов гідно витримує відведене йому випробування, а Женя незворушно приймає свою смерть, Вітя віднаходить відчуття спокою і примирення, вгадуючи у звучанні улюбленого Женю романсу вознесіння його душі.

В такий спосіб, вдаючись до фіналу, що всупереч канонам детективного жанру залишає вбивцю непокараним, Віктор Абузьяров

покладається на непорушність законів буття. Письменник не вдається до політичної кон'юнктури і не закликає до протидії злу, натомість переконаний, що світ існує на духовних засадах. В його романі радянська епоха, змальована у контексті Священної історії, набуває іншого змісту – як епоха Ісава, чий очікуваний кінець прописаний у Біблії. За П'ятикнижжям Мойсеєвим, в кінці часів «Едом буде розгромлений і буде розгромлений Сеїр – вороги його, а Ізраїль здобуде перемогу, і буде влада у Якова...» (Числ. 24:18–19). Тоді здійсниться Ісаакове благословення Якову: «І схиляться перед ним усі царі, всі народи будуть йому служити» (Пс. 72:11).

Спостереження над біблійним виміром роману Віктора Абузарова «Євангеліє від Євгенія» дозволяють дійти висновку, що біблійний підтекст має багатофункціональне значення у творі. Він увиразнює бачення повоєнної радянської епохи як епохи Ісава і безпрецедентний образ бойового офіцера як антигероя. Та насамперед біблійний вимір твору виявляє людську сутність поза межами історичної доби, державної ідеології чи національності. Він сприяє ідеї письменника нагадати про вічні закони буття і справжнє покликання людини та наголосити на святості кожного, і не лише людського, життя як дарованого Богом. Біблійний вимір надає романові з детективним сюжетом глибокого екзистенційного і релігійно-філософського сенсу, що актуалізує потребу подальших досліджень твору в межах високої, а не масової літератури.

Література

1. Абузаров В. Євангеліє від Євгенія: Роман; Шафрай Н. Сутинки удвох: Роман-заспокоєння. К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2001. 302 с.
2. Абузаров В. Євангеліє від Євгенія: Аудіокнига. URL.: <https://4read.org/1310-abuzyarov-viktor-yevangeliyiye-vid-yevgeniya.html> (дата звернення: 18.06.2024).
3. Кац А. 15 нісана – йорцайт праотця Іцхака. *Турей Загав*. Єврейський календар. URL.: <http://www.tureizahav.lviv.ua/ua/statti/evrejskyj-kalendar/15-nisana-jorcajt-praotcja-ichaka.html> (дата звернення: 18.06.2024).

References

1. Abuzyarov, V. (2001) *Yevanheliye vid Yevheniya: Roman; Shafrai N. Sutinky udvokh: Roman-zaspokoyennya* [The Gospel According to Yevhenii: A Novel; Shafrai, N. Dusk together: A soothing novel]. Kyiv: Olena Teliha Publ. 302 p. [in Ukrainian].
2. Abuzyarov, V. (2024) *Yevanheliye vid Yevheniya: Audioknyha*. [The Gospel According to Yevhenii: Audiobook]. URL.: <https://4read.org/1310-abuzyarov-viktor-yevangeliyiye-vid-yevgeniya.html> [in Ukrainian].

3. Kats, A. (2024) *15 nisana – yortsayt praottsya Itskhaka* [Nisan 15 - Yortzite of the Forefather Yitzhak]. *Turey Zahav* [Turey Zagav]. Yevreys'kyi kalendar [Jewish Calendar]. URL.: <http://www.tureyazahav.lviv.ua/ua/statti/evrejskyj-kalendar/15-nisana-jorcajt-praotcja-ichaka.html> [in Ukrainian].

Ostapenko L. M.

PhD in Philology, Associate Professor of Ukrainian Language, Literature, Culture Studies and Journalism Chair of Nizhyn Mykola Gogol State University
milost.jan@gmail.com
orcid: 0009-0009-0012-172X

Viktor Abuziarov's Novel «The Gospel According to Yevhenii» in the Biblical Dimension

The article is devoted to the study of the biblical dimension of the novel The «The Gospel According to Yevhenii» by the modern Ukrainian writer Viktor Abuziarov. The author of the investigation aims to find the biblical subtext and determine its role in the plot of the novel.

There are many markers of connection with Old Testament and Gospel primary sources in the novel. These markers give the novel a hagiographic profile and liken the main character, Zhenia Taranov, to St. Jacob, who inherits the patriarch Isaac's blessing to glorify God. Also, they make this character similar to the image of the Savior, who atones for the sins of mankind. The antipode of Zhenia and his murderer Sashko Thessaloniki is associated with Isaac's eldest son Esau, who seeks to conquer the world with a sword. This character personifies the state system of that time, built on lies and devaluation of human life.

In the biblical dimension, almost all male characters appear as descendants of Cain, united by the motif of fratricide. Most of the female characters are connected by the motive of fornication, which tempts to greater sin and leads to neglect of motherhood. As a result, all the children's characters in the novel are related to the motif of innocent sacrifice, they bear the burden of their parents' sins and atone for their sins.

Observations on the biblical dimension of the novel allow us to conclude that the biblical subtext has a multifunctional purpose in the work. According to the author of the article, he expresses the vision of the Soviet post-war era as the era of Esau and the unprecedented image of the Soviet officer Oleksandr Thessaloniki as an anti-hero. As the study shows, the purpose of the biblical code is primarily to reveal the human essence outside the boundaries of historical era, state ideology or nationality. It contributes to the idea of the writer to remind about the eternal laws of being and the true vocation of man and to emphasize the sanctity of every, not only human, life.

The author of the article proves that, in fact, the biblical dimension gives a novel with a detective plot a deep existential and religious-philosophical meaning. This fact actualizes the need for further research of the work within the boundaries of high, not mass literature.

Key words: Viktor Abuziarov, «The Gospel According to Yevhenii», biblical dimension.